

LIBERTATIS GERMA-
NICAE *QVERELA,*
Ad

ILLVSTRISSIMOS
AC POTENTISSIMOS ROMANI
Imperij Principes: simulq; ad omnes eos, qui
bus Germana Fides cordi
est:

DE PATRIÆ SALVTE, AC DE
communi omnium incolumitate con-
servanda.

Cui adjuncta est

LIBERTATIS HELVETICÆ
Ad

AMPLISSIMOS AC NOBILISSI-
mos ejusdem Gentis Proceres, atq; ad omnes in
universum Ordines, quos tredecim

Monsasterij Cantones vocant: *Basiliensis*

DE REIPUBLICÆ IPSORVM
statu, deq; salute ejus & gloria re-
tinenda.

Seria Commonefactio.

EVSEBIO PHILADELPHO
referente.

= *Georg Ziegler*

M. D. LXXXVI.

E V S E B I V S P H I L A. delphus amico lectori salutem.

Nulla unquam Respub. fuit, nulla civitas, ac
ne familia quidem ulla: quæ non sua qua-
dam libertate, pro sua cuiusq; ratione, &
modo frueretur. Nostra verò Germania,
cui Deus opt. Max. præ cæteris nationibus benè vo-
luit, usq; adeò veræ libertatis fructum consecuta est:
ut non modò in Ciuili hominū vita, quod ipsum ad
humanam felicitatem magnopere commendatur:
verum etiam in religionis professione, eiusq; libero
exercitio, quod ad æternam salutem pernecessarium
est, unicuiq; libero esse liceat. Verum, ut semper sui
similis est triceps ille Romanus Cerberus: ita quoq;
nostram tam excellentem libertatē adeò malis omi-
nibus execratur: ut ad eam extirpandam penitus,
longè maximis conatibus dies noctesq; incumbat.
Quemadmodum verò Medea illa, poetarum fabulis
celebrata, miseriam quidem & incommoda sua de-
plorat, simulq; & videre se, & intelligere id, quod re-
ctum est, fatetur: neq; tamen vitare periculum, sed
ultrò sibi interitum accersere contendit: Sic etiam
pleriq; hac nostra ætate non modò de publicis mise-
rijs & calamitatibus graviter conqueruntur: verum
etiam videntes, ac scientes, qua ratione iuvari possit,

ac sublevari Germania nostra: nihilominus tanta incuria, tantaq; negligentia rem illam communem curant: ut nequicquam meliora sperantes, calamitatem aliam ex alia provenire patiantur. Itaq; LIBERTAS GERMANICA, quæ ab hostibus nuper circumventa, duo sanè gravissima vulnera accepit: hanc ad Germaniæ Principes QVERELAM habuit: quam ego, auribus meis perceptam, non festinanter, magis, quàm fideliter literis consignavi: Videlicet, in eum finem tantum: ut qui in eadem Reipub. nati sunt: ij omnes naufragij periculo excitati: tandem aliquando seriam de salute sua cogitationem suscipiant. Ego verò, qui nullius planè operam, in communi præsertim periculo, aspernādam esse puto: eam spem animo concepi, ut nihil à me nisi honestum, nihil nisi boni viri officium, profectum videri queat. Faxit Deus Opt. Max. ut ij, ad quos ista potissimum pertinent, ita munere suo & officio fungantur: ut quæ ad gloriam ipsius, & salutem patriæ opportuna consilia habent: ea quàm felicissimum finem, & quàm citissimè consequantur. Tuum erit, Amice lector: hoc votum meum pro tua virili parte, vel animo saltem, ac precibus adiuvari. Vale.

LIBERTATIS GER-
MANICAE, AD IMPERII PRIN-
cipes Querela.

Quod ad me graviter admodum & periculosè la-
borantem, tam frequentes ac dolentes conve-
nistis, GERMANIÆ Proceres charissimi:
equidem haberem vobis gratiam: nisi me vestra potissimùm
culpa ad hæc tanta mala, tamquè indigna perduxisset. Nequ
enim vos inficiari velle, ac ne posse quidem existimo: quòd
me ornamentum ac delitias vestras, necessarijs præsidijs ac
vigilijs vestris destitutam, in hoc ipso patriæ solo ab inimicis
circumveniri, prodi, invadi, atque adeò in conspectu vestro per
mille insidias ad mortem rapi permisistis: quippe hæc omnia
ita manifesta sunt: ut nequ animi vestri, nec conscientie do-
lorem ipsi dissimulare possitis. Sed habebo tamen gratiã: &
quòd me ab interitu vindicare, quantumvis serò, cupitis:
mecum ipsa quidem, sed mediocriter, ut licet, gaudeo. Sic
enim mihi persuasum est, hoc unum vobis magnopere cordi
esse: ut si quid uspiam redimendæ ac reparandæ salutis meæ
vel animi, vel spei reliquum est: id omne hoc ipso potissi-
mùm tempore in medium adferendum, ac, priusquam vires
omnino deficiant, tempestivè adhibendum procuretis. Nam
tametsi vulnera illa, quibus me Conjurati repentinò cōficere
conabantur, adhuc quidem sanabilia sunt: tamen medendi
mora periculum habet: ne prorsus mortifera facta, nullam

deinde medicinam ampliùs admittant. Quamobrem adeste animis: & , quid maturè factu opus sit, breviter ex me cognoscite.

Ac primò quidem vulnere isto, quod in præcordijs meis conspicitis, Orthodoxæ religionis exercitium: Altero verò, propè jugulum accepto, salutarem illam παρρησίαν, quæ in publicis conventibus tantopere necessaria est, totam deleri contigisset: nisi tremulas sicariorum manus eò divina bonitas avertisset: vnde vos quidem nonnullam de salute mea spem retinere, me verò tam gravibus ac tetrìs cruciatibus succumbere pati non debetis. Quare, quod primum isthoc in pectore vulnus attinet: cui, meo quidem iudicio, primum mederi necesse est: id certè nisi saluberrimo ac pretiosissimo **CONCORDIÆ** Balsamo (cuius ad eiusmodi plagas longè maxima virtus est) sanari nunquam poterit. Quæ de causa vestri muneris atq; officij fuerit, Illustrissimi Principes: ut, quemadmodum hostes nostri non virtute aliqua peculiari, non arte laudabili, non viribus suis: sed per simultates vestras, atq; animorum offensiones, (quibus in Religionis controversijs, heu nimis diu conflictamini) non modò veteris benevolentiæ, & charitatis Christianæ, verùm etiam dignitatis ac potentiæ vestræ diminutionē facere sicq; nunc tandem, per meum latus, vos singulos interimere conati sunt: Ita & vos singulari studio, atq; omnibus viribus enitamini: ut pristina illa salutaris **CONCORDIA**, quæ felicitatis ac gloriæ vestræ fundamentū est, nunc iterum multò intensius instauretur:

staretur: & quod plurimum vestrâ interest, quàm citissimè
& altissimè radices agat. Hac enim denuò confirmata &
stabilita, nihil porrò causæ est: cur vel de mea salute, vel de
vestra incolumitate amplius diffidatis. Etsi verò, pro ea re-
stituenda, nihil opus foret, Conjuratorum insidias hic altius
repetere: quippe quæ ex actionibus illorum, sicut ex ungvi-
bus leo, faciliè cognoscuntur: tamen revocare vobis in ani-
mum nonnulla constitui: ut medicinæ ferendæ necessitas,
eiusdemq; parandæ opportunitas eò magis vos excitaret.
Nam me. quidem, ut apertè dicam, Conjuratorum manus
jam tum oppugnare cepit: cum Iesuitæ, pestes illæ hominum
(qui uni versum orbem per vagantes, in Gynæceis quibusdam
& suspiciosè, & intempestivè perlustrandis, quàm, in Eccle-
sia Christi ædificanda maiorem operam navarunt) se in com-
plures Germaniæ provincias, vrbes, civitates, oppida, ca-
stella, atq; adeò in aulas etiam principum, eorūq; familiarita-
tem perquàm demissè insinuarunt. Sic enim illi & humilia-
re se primò, & paupertatem simulare, & verò super omnia
pietatem mentiri egregiè admodum nouerunt: ut non modò
incredibilem ex ficto nomine quæstum, veræq; religionis
opinionem consecuti sint: verùm etiam, Canum venaticorum
instar, quibus ne Verres quidem sagaciores habuit, omnia
Principum consilia, omnia secreta & arcana Reipub. dili-
gentissimè explora verint. Quæ singula postea cum primùm
ad suos delata, & communicatis consilijs disputata fuerunt:
tùm missi sunt statim in Germaniam, quos nonnulli Oratores
regios,

regios: quidam legatos Pontificios: alij nuncios Apostaticos:
alij verò alijs titulis vocant: ego, quo nomine appellem, haud
scio: nisi fortè, quòd alios pretio & largitionibus, alios spe &
promissionibus, nonnullos metu ac minis tentare ac sollicita-
re soleant: Insidiatores patriæ, ac proditores rectè vocari
queant; Qui si tunc statim à finibus Germaniæ prohibiti,
atq; omnium Ordinum consensu in posterum abstinere iussi
fuissent: nã isti Veteratores vel virus suum in vestras regio-
nes nunquam intulissent, vel dignam pro merce mercedem à
vobis cumulatè reportassent. Sed posteaquam illis, ab initio
statim, patriæ insidiari, auro & argento rem agere, explo-
ratores mittere, emissarios ac pensionarios habere, & qua-
cunq; vellent, ire ac redire, pro suo arbitrio, licebat: illud
postea multo indignius, multoq; gravius secutum est: quòd
externo principi, inimico prius, nunc hosti vestro, in publicis
conventibus, in Comitjjs Imperij, atq; in ipsamet Imperiali
Camera, non dicam sua cōferre, & in medium consulere: ve-
rùm etiam, pròb dolor, iudicare & suffragia ferre in vestris
rebus, atq; adeò in vestrum caput, liberum esset. His verò
tantis incommodis ne tandem aliquando Rempub. libera-
retis, meamq; pariter ac vestram salutem omnes una voce,
atq; uno animo defenderetis, illud potissimum fraudi & impe-
dimento vobis fuit: quòd animi vestri in religionis contro-
versia perturbati, & per Vulcanum nescio quem, ita abalie-
nati in vicem, adeoq; exacerbati fuerūt: ut quæ antea Respub.
vestra potentissimorum principum armis, multorumq; po-
pulorum

pulorum magnis exercitibus debellari planè haud potuit, ea
suis ipsa disidijs convulsa, atq; intestinis odijs enecata, mise-
rabiler ruitura videretur. Neq; enim vobis facìle fuit, dum
eo domestico malo distracti privatim laboraretis, vel de pu-
blicis negotijs seriò cogitare: vel, quam multi boni viri ex-
optabant, de Reipub. incolumitate rectam deliberationem in-
stituere. Quod ipsum sanè quàm vobis grave, & opportunum
hostibus acciderit: id ex eo manifestum apparet: quòd con-
tentionibus vestris, quasi occasione aliqua rei benè gerendæ
invitati, usq; eò furore adaecti sunt: ut, quas iam diu mihi,
quas vobis insidias struxerunt: eas nunc efferatissimo animo
persequi, atq; intentos suos gladios in visceribus vestris re-
condere sedulò conentur. De me, quid actum sit, videtis: de
Coloniensi Archiepiscopo certè oblivisci non potestis. Nam
quid, obsecro, isthoc rei est: Sacri Romani Imperij Princi-
pem, & quidem Principem Electorem, adeò flocci pendi ac
ludibrio haberi: ut, vel invitis vobis, tam nefarie de supremo
dignitatis gradu deijciatur? Quid inquam, isthoc rei est: esse
aliquem ex vestro ordine, quem domi suæ circumveniri, a sce-
leratis hominibus oppugnari, atq; inaudito hætenus, planèq;
intollerabili exemplo, prius condemnari liceat: quàm in ju-
dicium causa deferatur, quàm legitimè cognoscatur, quàm
rectè, verèq; dydicetur? Ergòne sceleratissimus latro, cui
nihil iustiam juris denegatur, meliori conditione est, quàm sa-
cratissimi Imperij Princeps Elector? qui iudicatus prius,
quàm auditus condemnatur? Itane hominibus exteris, insti-

B diatoribus,

dlatoribus, æmulis, hostibus Imperij vestri, tentare omnia;
perturbare, atq; evertere impunè licebit? Itane homines
æbeos, irrisores & contemptores Dei (à cuius unius potentia
omnis humana potestas derivatur) sub religionis prætextu,
etiam justa & legitima Imperia funditus extirpabunt?
Nunquid hæc omnia eò pertinent: ut quid, pro scelerata illa
Pontificia libidine, de vobis aliquando, quid de liberis ac
posteris vestris futurum sit, non faciliè perspiciatis? Nun-
quid vorago illa Romana jam pridem omnes fortunas ve-
stras, sangvinem, vitamq; animo devoravit? Nunquid isti
sancti viri, P Atrēs P Atriæ scilicet, y sunt: qui non jam in
rem familiarem, atq; in arculas vestras, sed potiùs in liber-
tatem & salutem vestram, velut in medullas & ossa in-
vadere contendunt? Nunquid hi sunt: qui vitam & animas
vestras, atq; ipsum deniq; cælum non oppugnare tantum,
verùm etiam pretio vendere nefariè consueverunt? Neq;
verò illi audiendi sunt, ne dum pro Christianis habendi. qui
vel minimum ex vobis propter Evangelij professionem non
modò non tolerandum, sed ne ab alijs quidem, quàm à Ro-
manis iudicandum, aut certè ad internecionem usq; perse-
quendum esse clamitant: Qui si vellucem ferre, vel ex
veritate iudicare possent: nã illi postulatum à vobis sæpe-
numerò Vniuersale, liberum ac legitimum Concilium jam
pridem instituissent: ut vel vos erroris, quod ajunt, vel
ipso perfidiæ, quam sustinent, publicè convincere licuisset.
Sed ita, nimirum, Diabolus saluti nostræ insultat, ita extir-
panda

pandæ veritatis odio agitur: ut etiam ex vestro Ordine
haud minimos furoris sui ministros nactus, omnem propè
Germaniæ oram terrore periculoq; mortis implicarit, atq;
eò nuper pervenerit: ut Inquisitione illa Hispanica, quæ
contra Saracenos primò, atq; infideles tantùm usurpata est,
etiam in Germaniam nostram introducta: nil nisi cædem
ex cæde, atq; occisiones crudelissimas expectare miseri co-
gamur. Nos verò, qui tam longo terrarum spacio ab Hispa-
nijs separati, & cum ejus gentis moribus atq; institutis nihil
planè commune habemus, ecquis tam austerus Auster ad-
flavit: ut pro restituendo supremo Imperij Tribunali: pro
administrandâ justitiâ. pro tuenda libertate: pro sublevan-
dis oppressis: pro juvandis innocentibus: atq; ut omnia
breviser dicam, pro multis maximisq; bonis, unum tantùm,
sed ejusmodi malum, in quo omnia mala insunt, HISPANA
videlicet INQUISITIO obtrudatur? Annè
dirum illud atq; immane monstrum ipsa etiam Hispania
& Aragonia: Anne Granatenses, Castellani, Neapoli-
tani, Itali, Galli, atq; inter omnes omnium miserrimi, in-
ferioris Germaniæ populi, tot sanguinis sui profusionibus
tàm crudelem belluam alere non possunt? Quæ verò ista
tàm efferata, quæ tàm insaturabilis Hispanico Romana
bestia est: quæ non dicam utiq; saginari, sed ne quidem ad
umbilicum expleri Christiano sanguine potest? Neq; verò
nunc de finitimis dicam, aut Gallicarum cædum, (quæ, pro
ejus gentis infelici fato, uni verso regno exitium minantur)

vel acerbi illius Belgarum incendij (cuius scintillae, vento-
rum vi dispersae, utinam ne domi vestrae no vo. alicui in cen-
dio facem praebeant) sed cum aliorum multorum, tum verò
vel maxime Colonienſis Archiepiſcopi, Comitum Ortēburgici,
Augustae Vindelicorum, & Aquisgrani Imperialium urbium
(quibus, Deum quaeso, ne alia quaedā fortē annumeranda sit,
quae Imperio vestro per honorifica & fidelissima, uni tantum
Romano Pontifici obsequium praestare recusat) horum, dico,
recentem memoriam & exempla ponderanda vobis existi-
ma: quae secuti proprie ad vos, vestrumq; ius & privilegia
pertinent: ita quoq; pro fide & officio vestro, dextris vestris
defendi volunt, ac, nisi cum manifesta totius Imperij perni-
cie à vobis deferri non possunt. Neq; verò stoicam illam & wæ-
bae usq; adeo animis vestris insitam & impressam esse exi-
stimo: ut haec tanta tot bonorum virorum vota, tot preces,
atq; etiam iustae multorum querelae, nullum planè humanita-
tis sensum, nulla innocentiae suae praesidia apud vos invenire
possint. Sic enim vobis, Illustrissimi Principes, persuasum
esse debet: si qui sint omnium hominum, quibus talem tam
tamq; rem curae esse oporteat: Vos illos potissimum esse, atq;
ad vos praecipue causam illam pertinere: quos Deus Opt.
Max. in hoc tam exulcerato saeculo Imperij Germanorum,
& salutis publicae vindices constituit: Vt, pro sua quisq; viri-
li, tantum & prudentia vestra, & animi moderatione, fide,
studio, vigilantia, & (ut omnia verbo dicam) veteri illa
Germana Virtute, cuius apud omnes gentes immortalis gloria
est,

est, tantum civibus vestris providere & consulere studeatis: quantum idem Deus noster, pro sua clementia conatus vestros haud dubie adjuvabit, atq; omnes boni viri non modo exoptant, verum etiam posteritatis memoria perpetuo celebrabit. Sed hac una in re, longè honestissima, quanto perè vobis & animorum vestrorum, & consiliorum concordia opus sit, quantumq; in ea instauranda diligentiae & laboris ponere, quàm nullam officij vestri ac fidei partem prætermittere debeatis: Id vos ipsi, pro vestra sapientia, vel tacente me, præclare intelligitis. Hæc enim sola est, quæ in dubijs rebus recta consilia: in adversis constantiam & robur: in secundis animi moderationem, atq; adeò in omni fortuna *ἐν πάσῃ* illam præstat: sine qua nihil à vobis cogitari, nihil fieri rectè potest. Hæc, inquam, una & sola est, quæ arctissimum illud charitatis vinculum tuetur, & neq; invidiæ privatim, neq; ambitioni publicè concedens, omnis felicitatis vestræ, ac majestatis arcem constituit: quam si denudò inter vos confirmabitis, ejusq; Balsamo meum hoc in præcordijs vulnus curabitis: nihil, ut dixi, causa fuerit: cur vel de meâ salute, vel de puriore vestra, verè Catholica & Apostolica Religione, amplius dubitetis.

RELIIQVVM est, Illustrissimi Principes, ut etiam ad juguli mei curationem accedatis: cui, meo quidem judicio, propterea hoc alterum vulnus illatum est: quòd conjurati, ea parte tantoperè sauciata, totam illam *παῖς* ut dixi, quam Vertatis hostes ferre non possunt, planè sublatum iri

sperabant. Quòd enim vos homines nati, quòd ad imaginem
Dei facti, Ratione simul, & Oratione uti valeatis: hoc isti
μωδὸς ὁμοῦτοι, vel potius *μωδὸς* adeò graviter ferunt: ut vel
omnino loquendi vobis, vel certè liberè loquendi facultatem
eripere conentur. Nam quòd sacrilegi illi Conjurati, ac scelerati
Papicòla affirmant, nulli hominum fas esse, vel de ar-
ticulis fidei, vel de religionis controversia extra Concilium
verba facere: Quòd etiam in Politicis consultationibus ita
res comparata est: ut vos, non æquitate juris, non causæ bo-
nitate, non prudentia, non rerum usu & scientia: sed nume-
ro tantùm à Pontificijs superati, vel sententiam liberè non
dicere, vel si dicatis fortè, nihil nisi adium vobis, ac in vi-
diam conflare possitis: Quid, quæso, id aliud est: quàm vos
ex loquentibus mutos, vel ex hominibus bestias facere vel-
le, atq; adeò Naturam ipsam, & Naturæ opificem, Deum
Opt. Max. oppugnare? Neg. enim Oratio propterea homi-
nibus tributa est: ut sibi ipsi ad gratiam aut voluptatem lo-
quantur: sed ut eam, veluti mentis interpretem, ac Veritatis
testem, pro animi sui sensu liberè explicando, publicè ac pri-
vatim usurparèt: Maximè verò, ut in fidei confessione hanc
Evangelij lucem, quæ postliminio vobis illuxit, ubiq; gen-
tium constanter & profiterentur, & celebrarent. Quod si
verò in Ethnicis laudabatur, non servanda solùm, sed etiam
propagandæ religionis suæ studium: quid vobis, Germani
Principes, faciendum est: quibus immortalis beneficio Dei,
Pontificiæ tenebræ depulsa, ac præ cæteris nationibus omni-
bus

*bus cœlestis Veritas patefacta est? Itâne vos illam ex animo
simul, & ore vestro eximi permittetis? Vos, inquam, quos
Natura parens, ut loqui possitis: Ratio verò, ut pro animi
sensu, ac liberè loqui valeatis, tam præclarè erudit: Itâne
vobis domi vestræ, atq; adeò de salute vestra, liberè consul-
tare non liceat? Itâne hominibus liberis, non modò in suis
rebus, verùm etiam pro jure suo, neq; lingua, neq; mens
satis liberaesse poterit? Sed habet profectò contumelia ista,
neq; obscurè habet, quendam veluti aculeum: quem neq; ge-
nerosi animi dissimulare, neq; excelsi homines atq; illustri
loco nati diutius ferre debent. Ceterùm quòd alteram
istam plagam attinet, quæ vobis curanda superest, hanc eo
vobis faciliorem esse spero: quòd nulla re alia opus est,
quàm magnitudine illa animi, & constantia vestra Ger-
mana: Nimirum, ut quæ jam olim Germanorum Impe-
rio multa & præclara privilegia concessa: quæ à majori-
bus vestris sapienter instituta: quæ à vobis etiam stabili-
ta, & ad hæc usq; tempora observata sunt: ea conjunctis
animis, viribusq; in violata conservetis. Nam profectò ubi
eam mentem tam excellentem, tam heroicam & virilem ad-
versarij in vobis animadverterint. Aut illi æquo in posterum
jure, & paribus suffragijs vobiscum deliberabunt: aut cer-
tè iniquitatis suæ vestigia, non pressa le viter, sed fixa penitus,
atque in omnium hominum oculis conspicua demonstrabunt.
Neg enim viri boni est, vel suffragiorum inæqualitate, vel
largitionibus, vel etiam promissionibus in judicio decertare.*

Hæc

Hac verò æqualitate juris, & paritate suffragiorum constituta, illud etiam elaborandum vobis superest. Primum, ut si qui fortè præfractum nimis & amarulentum animum ad deliberationes adferant: ij vel comitate atq; exemplo vestro, vel legum vi, & auctoritatè potiùs, quàm duritiè quadam, & atrocitate nimia in officio contineantur: Tum etiam, ut si quæ deliberata rectè, & decreta à vobis fuerint, ne illa per occultos indices, aut pretio conductos homines adversarijs prodantur. Cur enim, si quid in convivio liberiùs dictum est, non effutiendum esse putamus: Ea verò, quæ de Reipub. negotijs arcana sunt, non fidei silentio custodimus? Cur ea, quæ foràs proferri nefas est, etiam ad inimicos nostros velocissimè percrebrescunt. Sed ne querelam hanc longiùs persequar, hic finem faciam: ne fortè quis me de mea potiùs, quàm de publica salute sollicitam arbitretur: Quod tamen apud vos, mihi verendum non est: qui cum mea salute incommunitatem publicam naturà conjunctam esse intelligitis.

Constitueram quidem, Illustrissimi Principes, etiam in animum vobis revocare, quo modo Hispani olim, inter omnes Europæ principes & fortuna sua, & progenie longè humilissimi, nunc, isto Philippo rege, tot opulentissimorum amplissimorumq; regnorum Domino, per fas & nefas, facti: suis tamen propè innumeris populis, atq; immensis opibus minime contenti: etiam aliorum principum florentissimis regnis, atq; adeò ipsi etiam Germaniæ vestræ immanissimum servitutis jugum imponere: suam quisq; crudelitatem & odium,

quod

quod in vos jam diu in veteratum habent, exsaturare: auro
& argento fidem juraq; publica venalia facere: quotquot
possunt, nefarie corrumpere: finitimos vestros ad fœdus
pellicere: defectiones sollicitare: atq; ex Imperio vestro Ty-
rannidis suæ spectaculum, acerbum vobis, atq; omnibus lu-
ctuosum, facere dies noctesq; conentur. Sed quoniam ex
isto me dicendi labore fessam, adeoq; vires & latera mea lon-
giori sermoni imparia esse videtis: vestrum erit, singula illa
diligenter, certoq; judicio, & sano ponderare: Præcipue
verò, quid nuper renovatum illud Conjuratorum fœdus (in La San-
quo, præter falsi nominis titulum, nihil omnino sanctum, ta liga.
nihil religiosum esse potest) portendere vobis, ac minitari
videatur: id vestrum munus fuerit, pro magnitudine rei, ac-
curatè sapienterq; considerare. Hoc enim tempus illud est,
quo & pietatem patriæ, & fidem civibus vestris, & uni-
verso orbi magnitudinem animi reipsa testari oportet. Pa-
tescènt consilia sunt, & conspirationes eorum, qui cervici-
bus vestris servitutem imponere, vel certè Imperium Ger-
maniae vobiscum commune habere conantur: quibus nisi
vos fidei ac fortitudinis clypeum maturè obijciatis: actum
est & de salute mea, & de Imperio vestro. Vos casum meum
& vulnera vidistis: à quibus hominibus, quo animo, & in
quem finem illata sint: quanta item cura, quibusq; medica-
mentis sanari queant: hæc omnia ex me perspicuè cognovi-
stis. Nunc vestrum est, viri Principes: si me, Ornamentum
ac delicias vestras: si felicitatis publicæ fundamentum: si
C præcipuam

præcipuam nominis vestri apud omnes gentes gloriam: si
me, inquam, animæ vestræ dimidium, salvam & incolamem
esse vultis: quæcunq; à me dicta sunt; ea ex animo quidem
solicito, sed profectò splendoris vestri, ac perpetuæ salutis
cupidiſſimo, profecta esse existimare: Quæ si pro mea qui-
dem recuperanda, pro vestra autem retinenda incolumitate,
satis esse non possunt: erunt tamen nihilominus & fidei:
meæ, & amoris erga vos, & Rempub. vestram moui-
mentum: cuius nec pudere me, nec pœnitere
apud bonos viros debeat.

D I X I.

LIBERTATIS HELVETICÆ
AD
AMPLISSIMOS AC
NOBILISSIMOS EIVSDEM GENTIS
PROCERES, ATQVE AD OMNÈS IN
universum Ordines, quos tredecim
Cantones vocant;

DE REIPUBLICÆ IPSORVM
statu, deq. salute ejus & gloria conservanda:

Seria Commonefactio.

EVSEBIO PHILADELPHO
referente,

M. D. LXXXVI.

EVSEBIUS PHILA delphus lectori salutem.

Ix munere illo perfunctus eram, Humanissime Lector, quo Libertatis Germanicæ QVERELA in publicas tabulas referenda fuit: quando altera illa, Libertas Helvetica, suam istam ad Helvetios *παροδεντο* per me tibi communicari voluit. Ego verò eò lubentius illam officij partem in me suscepi: quòd, in hoc tam exulcerato seculo, nihil magis necessarium, nihil pro communi salute tuenda opportunius esse video: quàm ut langvescentis publicæ Concordiæ, & pietatis in patriam studium quàm sæpissimè, in hominibus, & quàm diligentissimè resuscitetur. Tu, mi Lector, quod æquum est, iudica: &, ut fœlix atq; beatus sis, utriusq; patriæ memor esto. Vale.

LIBER

LIBERTATIS HELVETICÆ
AD TREDECIM
CANTONES, VT VOCANT, HEL
VETIORVM; DE REIPUBLICÆ IPSO-
rum statu, deq; salute eius & gloria
conservanda,

SERIA COMMONEFACTIO.

Osteaquam ad me perlatum est de sororis meæ,
LIBERTATIS GERMANICÆ
Querela: quam misera & infelix illa nuper de
sua, vel potius de communi omnium salute, ad
Imperij Principes habuit: subito mihi in animum venit, Ad-
monitionem illam meam, quam ad vos, Viri Helvetij, jam
diu instituere decreveram, confestim adornare: ne, si mora
longior intercederet, querimonijs deinde, aut lachrymis ac
fletu potius, quàm monitis agendum foret. Sic enim plerunq;
accidit: ut, qui rei gerendæ occasionem in horas aut dies re-
miserit: is nihil aliud agat, quàm sua sponte, quod ajunt, lu-
crum cum damno faciat. Utinam verò, Amplissimi viri, &
Respub. vestra, & ætas hæc, in qua vivimus: vel saltem al-
terutra istarum ita se haberet: ut gratulationem aliquam
publicam, non ingentis alicuius mali (cujus quasi semina
quædam ubiq; sparsa sunt) deprecationem postularet. Pro-
fectò multi boni viri, multis gravissimis curis liberati, &

vitam ipsi iucundiores viverent: & posteritatis spe, fru-
tibusq; majore ducerentur. Sed ita, nimirum, timor, imperiosa
quædam res est: ut in omnium animos irrumpens, istam mihi
necessitatem imposuerit: hanc si ve officij mei, si ve amoris
erga vos rationem ineundi: quam, ut pro animi vestri, atq;
etiam rei æquitate, in bonam partem accipiatis, vehementer
etiam atq; etiam peto.

Equidem ab eo tempore, quo Deus Optimus Maximus
me intra montes istos vivere: ac, pro sua in vos benignitate,
vobiscum esse voluit: ita me tractastis liberaliter, ita famili-
ariter ac modestè consuetudine mea usi estis: ut ex cælis hûc
ad vos demissa, quasi in cælo tamen vobiscum degens, vitam
hîc longè placidissimam, planeq; felicissimam agere viderer.
Nam quòd majores vestri, primis illis temporibus, sincero
admodum ac simplici animo, pietatem colebant: quòd studia
& cogitationes suas non ad suam privatim, sed ad commu-
nem omnium utilitatem publicè conferebant: quòd victum
cultumq; corporis ad valetudinem & vires tantum, non ad
luxum, aut voluptatem aliquam inhonestam: Vires autem,
& facultates suas non ad inferendas, sed repellendas ac vin-
dicandas injurias referebant: quòd deniq; in omni re, atq;
in omni vitæ cursu moderatam constantiam servabant: &
ut omnia breviter dicam, quòd plûs apud illos boni mores,
quàm apud multos hodie bonæ leges, valebant: Inde, ni-
mirum, consequutum est: ut & ipsi majores vestri inter
omnes ubique populos omnium felicissimi haberentur: &
mibi

mibi vitam cum ipsis longè sua viſſimam, & ab omnibus injurijs tutiſſimam vivere liceret. Neq; enim apud eos mibi periculum eſſe poterat, qui neque ab alijs fraudem timere, neq; alijs facere ſoliti erant: quin potiùs, ut meam ſibi amicitiam in perpetuum devincerent, uſq; adeò continenter, adeò moderatè, & ſorbriè ſe geſſerunt: ut nullis unquam pecuniarum corruptelis, nullis voluptatum illecebris, nullis honorum ſtimulis ab officio potuerint dimoveri. Sed poſtea- quam primò quidem exempla, mox etiam mala ipſa aliunde importari: Virtutes verò, & ſtudia illa, quibus publicares nitebatur, paulatim anguſtiore loco circumſcribi, atq; adeò ferè omnino, pro ſeculi noſtri miſerabili fato, extingui ac de- leri cœperunt: pròb Deum immortalem, quæ nova rerum facies? quàm perturbata, quàm afflicta, & deſperata omnia conſpiciuntur? Nam regionem illam veſtram, ſanè horridam priùs, planeq; incultam, quam majores veſtri, multo ſudore atq; industria ſua, ad amœnitatem iſtam tam excel- lenter, tam opulentam paſcuſ, & florentem excoluerunt: Quam etiam Rempub. vobis, non modò præclaris legibus, Verùm etiam ampliſſimis belli pacisq; laudibus apud omnes gentes celeberrimam, quaſi per manus tradiderunt: quàm propè abeſt, Viri Helvetij: ut, in teſtino aliquo malo excita- to, omnis illa majorũ gloria ab externis ne dicam, an dome- ſticis hoſtibus, omnino depereat? quàm multa ſunt, nimisq; multa, quæ (ſi liberè dicam,) Reipub. veſtræ ſalutem prope diem e verſura videntur? Sed dicam, proſectò, quod res eſt:

&

Et, sicuti natura mea, Et Reipub. ratio postulat, ita vobiscum agam: ut Et ego, pro meo jure, liberè apud vos locutura sim: Et vos, liberiq; vestri, quod fœlix faustumq; sit Orbi Christiano, perpetuò liberi esse possitis.

Ego verò, Nobilissimi viri, cùm Et ab externis hostibus, Et à domesticis multa vobis mala, multa pericula imminere dico, illud in eam partem accipere debetis: quòd FORIS insidiæ, DOMI Ambitio Et Avaritia sunt, quæ apertam vobis perniciem, certumq; interitum moliantur. Quæ sanè cùm singula per se, rectè considerata, ejusmodi sint: ut vel optimæ omnium Reipub. ac florentissimo regno excidium adferre queant: quid nunc vobis animi esse debet, quando hæc omnia simul, hoc tam exulcerato tempore, in salutem vestram conspirasse intelligitis? Sed illud domesticum malum, quod in visceribus vestris hæret, externo illo tanto perniciosius est: quòd homines indignitate ejus offensi, atq; in varias suspiciones factionesq; distracti, tantum inter se odio, Et ira exardescunt: ut publicæ concordie vinculum, sine quo nulla Respub. stare potest, prope diem dissipatum iri videatur. Cuj uni malo si semel inter vos altius inhaerescere, Et radices agere contingat: quid, obsecro, aliud futurum est: quàm ut hostes illi vestri externi, per apertos sibi hoc modo fores, non solum in fortunas Et facultates vestras, verùm etiam in vitam Et sanguinem, atq; adeò in animas vestras infestissimis armis grassentur? Sed quoniam nascenti malo facile est remedia adhibere: In veteratum autem plerumq; immedicabile

bile fit: Idcirco diligenter vobis etiam atq; etiam enitendum
est: ut, quam Reipub. gubernanda potestatem, quasi habe-
nas quasdam, habetis: eam, profide & sapientia vestra, ita
moderetis ac regatis: ut Ambitione illa, & Avaritia dete-
stabilis (quæ vitia publicè inter vos, & privatim esse, ta-
tere non possum) quàm longissimè & citissimè profligatis;
nulla omnino vel diffidentia, vel discordia civilis causa re-
linquatur. Neq; enim fieri potest, ut Concordia inter eos
firma satis & stabilis conseruari possit: qui honorum divi-
tiarumq; nimis cupidi, nulla planè vel honesti ratione, vel
amoris vinculo in officio retinentur. Atq; ipsa quidem Am-
bitio, quæ regnandi libidine accensa, neminem superiorem
facile, ac ne parem quidem ferre potest, quas turbas ubiq;
quas calamitates, quot clades excitare solita est? quàm ex-
pers non modò pietatis, verum etiam modestiæ civilis, etiam
illos præcipites agit: quos neq; auri vis, nec voluptatum ille-
cebræ ab æquo & honesto seducere potuerunt? Ipsa verò
Avaritia, quæ nullum planè modum, nullum in cumulandis
divitijs finem sibi constituit, nonne per fas & nefas tantum
auri coaceruat, quantum ambitio honoribus & imperio infi-
diatur? Nonne omnes omnium facultates, atq; ipsas quoq;
tenuiorum opes monstrum hoc voracissimum solet absorbe-
re? Itaq; non mirum est, Viri Helvetij, quòd plures hinc na-
tæ injuriæ sunt: quæ, publicarum inimicitiarum semina, &
inauspicata quedam initia, univèrsam Reipub. statum, &
tranquillitatem publicam perturbare, & affligere solent.

D

Neq;

Neg enim suspiciones, odia, dissensiones, factiones, & quæ
huius generis mala ex ambitione & avaritia nascuntur,
alias fructus pariunt: quàm, ut civium illa mutua benevo-
lentia sublata, omnium deinde Reipub. ordinum Concordia,
hoc est, universæ Reipub. salus & gloria, extinguatur.
Quamobrem verissimè à salustio dictum est: Concordia
res parvæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur. Do-
cet enim quotidianus rerum usus, nihil tam munitum
esse, nihil ab omni re tam probè instructum, cuius omne
præsidium in Concordia, velut in arce quadam validissi-
ma, non positum esse videatur. Contra verò nihil tam
stabile, nihil usquam adeò firmum est, quod dissidio aliquo
domestico, & factionibus civium non facile sit evertere.
Habuit olim Respub. Romana, illa quondam rerum do-
mina, atque orbis terrarum debellatrix, longè maximum
& amplissimum Imperium, cuius incredibilis potentie
vel reliquæ tantum, quæ ad Germanos pervenerunt, fi-
dem facere possunt. Sed veterem ejus splendorem, &
majestatem illam regiam, quid (obsecro) est, quod hodie
representat? Nōne immensam illam potentiam ita civi-
lis discordiæ dissiparunt? ut nomen ipsum propè Romano-
rum extinctum & deletum esse videatur? Sic etiam
Græci, qui & sapientiæ laudibus, & rerum gestarum ma-
gnitudine clarissimi fuerunt, nōne eodem illo intestino
malo dissidentes, & Libertatis suæ, & Reipub. dignitatis
jacturam

jacturam fecerunt? Sed quid ego hic in veterum historijs
hæreo? Vel potius: Cur vobis acerbissimos Discordiæ fru-
ctus: non vestræ gentis Concordiæ laudes commemoro?
Nam vos ego nunc testor, Amplissimi viri: Vos, inquam,
hic testes esse volo: Cum superioribus temporibus majores
vestri tot illustres victorias, tot insignes triumphos, tamq[ue]
excellentes laudes ab hostibus reportarunt: nunquid pau-
ciores numero, & inferiores omni bellico apparatu, una
tantum animorum consiliorumq[ue] Concordia, multos vali-
dissimos exercitus, atque instructissimas legiones præclare
devicerunt? Nunquid provinciam istam, quam incolitis:
& majores vestros, à quibus prognati estis, una tantum
Concordia, in tribus hominibus auspicata, de Tyrannide
liberavit? Nunquid etiam hodie, si concordēs fueritis, ab-
strusiores illas insidias, quæ vobis hinc inde posite sunt, &
de quibus jam sæpè admoniti estis, non modò vitare atque
effugere poteritis: verum etiam audaciam eorum, qui vo-
bis negotium faceissent, Virtute vestra comprimere, atque
adeò vel in vitis omnibus, ac disrumpentibus invidis, vestro
illo excellenti Libertatis bono frui? Sed, profectò, si rectè
vos novī: neq[ue] aurum Hispanicum: nec fraudes Guisianæ:
nec quæ SPOLIATIS ARMA SUPER-
SVNT, tantam rationis lucem in vobis extinguere pote-
runt: ut oraculi illius Delphici obliti, quod ὡς αὐτοῦ σο-
nat, oculos vestros, atq[ue] adeò mentis aciem in patriæ salutem

minùs intentam habeatis. Contulit enim vobis Deus innumera beneficia: & post gravissimam Tyrannidem, liberos vos esse voluit: quales nulli unquam populi fuerunt, vel in posterum futuri existimātur. Adhæc natura vobis, lociq; quasi propugnacula quædam tribuit: quæ neq; humana vis, neq; casus aliquis unquam auferre possit. Animos deniq; viresq; dedit: quibus per universum orbem non modò honorificum, verùm etiam gloriosum, ac propè invictum Helvetiæ nomen effecistis. Vna tantùm in re, quàm vehementer doleo, minùs beati estis: quòd Christianæ fidei doctrinam (quam superioribus annis instauratam, multi a varitia quadam & ambitione potius, quàm ignorantia a versantur) non unam eandemq; tenetis: quæ si una inter vos, & ubiq; consona foret, Deus bone, quam felicitatem vobis, quem terrorem hostibus adferret? Nunc verò, cum non quidem in ipso fundamento, quod in uno tantùm Christo Ihesu positum est: sed in cerimonijs quibusdam, & traditionibus humanis non nihil dissidetis: pròh. Deum immortalem, quàm ex hac tam levi causa exacerbare homines, & mutare omnia in peiorem partem hostes Reipub. contendunt? quàm vehementer callidè, quàm blandè & sollicitè occasionem istam urgent: ut impèrito vulgo persuadeant: nisi Romana illa Pontificia religio ubiq; locum habeat: nullam quoq; in civili societate neq; pacem neq; concordiam reliquam esse posse? Quasi verò Religionis differentia, quæ (ut Divus Paulus docet) inter maritum Christianum & uxorem Ethnicam matrimonium dissol-

dissolvere non potest: conjunctionem illam tam diuturnam,
ac fœderis vestri societatem ullo modo rumpere debeat. Sed
hic, nimirum, fraudes illæ, hic insidiæ latent crudelissimæ,
quibus Emissarij Pontificij communem tranquillitatem per-
turbare, & jam inde ab eo tempore, quo primum in vestris
regionibus confederunt, paulatim animos vestros à vobis in-
vicem abalienare cœperunt: ut publicæ concordia vinculo
dissipato, tandem etiam sanctissimi fœderis religionem, atq;
omnem adeò fidem de medio tollere possent. Vos autem, Vi-
ri Helvetij, etiam in hac ipsa religionis diversitate nihilo-
minus felices ac fortunati esse potestis: si modò suam cuiq;
conscientiam (ut quæ nullis hominum placitis, sed uni tan-
tùm, & soli Deo adstricta sanctaq; esse debet) liberam per-
mittetis: neq; patiemini vos ab ijs, qui sub falso religionis Ze-
lo suas privatim libidines explere cupiunt, ad eiusmodi con-
silia permoveari: quæ vel ab æquitate vestra, vel à communi
fœdere, atq; adeò à majorum vestrorum tam excellenti glo-
ria aliena videri queant. Neq; enim, si Libertatis patria,
si fortitudinis animi, ac Virtutis vestræ gloriam retinere
vultis: simul & aliorum mancipia esse, & publica juramen-
ta perjurio violare potestis: quæ hoc unum præcipuè postu-
lant: ut Cives vestri in omni vita sua & liberi & felices, &
verò super omnia Deo Optimo Maximo, citra cujusquam
hominis respectum obsequentes vivere possint. Quare cum
ista vos tam luctuosa tempora & officij vestri, & pietatis
erga patriam monent: ut, quam multi externi populi in suis

rebus virtutem & constantiam vestram experti sunt: ea quoque in vestra communica causa, hoc est, in antiquissimi fœderis, atque in celeberrimæ libertatis vestræ defensione eluceat: Tum illud ego, pro meo erga vos incredibili amore, non hortor solum, sed etiam vehementer obsecro: illis tantis muneribus ac beneficijs Dei, quæ paulò ante commemorata sunt, ita perfruari: ut, quod omnes boni sedulò curant, communia quedam veluti præsidia sint communis otij & tranquillitatis Reipub. vestræ: Quæ si finitimis quoque (si qui fortè Virtutis ac sapientiæ vestræ studio, ad amicitiam vestram aspirant) communia facere, atque adeò, diuinæ benignitatis æmuli, de vestro lumine aliorum lucernam accendere volueritis: quid ego vobis dicam, Viri Helvetij: majorémne gratiam referetis Deo, cui debetis sanè maximā: an verò in alios conferetis: qui & ipsi gratiam vobis non modò reddere, sed etiam facere studiosè cupiunt? Neque enim vos eo animo esse existimo: ut, præter reges ac principes, nullos alios amicitia vestra & fœdere dignos judicetis: multo minus ita vobis persuasum esse puto: ut, quam ego Reipub. vestræ accessionem fieri posse intelligo: eam aut non salutarem, aut minus honorificam vobis existimetis. Sic enim re vera comparatum est: ut, multis ipsi Virtutibus, multis præclaris laudibus abundant: qui alienas amant ac venerantur. Tum verò ita se tempora nostra habent: ut nisi à tergo, nisi à fronte, atque ab omni latere omnia vobis amicissima sint: nulli satis tranquillo animo esse, ac vivere liceat. Et tametsi de ijs mihi, qui Reipub.

ac fœderis vestri studiosi sunt, nihil magnificè loqui necesse est: tamen ita boni viri sentiunt, & rectè quidem sentiunt: illos, inquam, finitimos vestros, omnibus ac singulis vobis non modò honori & ornamento, verùm etiam belli pacisq; tempore præsidio atq; emolumento minimè vulgari esse posse: quippe qui omni bellico apparatu: qui ærario veteri ac referto: qui vini frumentiq; copia: & quod omnium maximè refert, qui privatim industriæ, frugalitatis, innocentia: publicè fortitudinis, iustitiæ, prudentiæ, animi moderationis laudibus nemini inferiores, multis etiam superiores conspiciuntur.

QVAMO BREM obsecro vos, Nobilissimi Viri: incumbite animis, atq; omnibus viribus laborate, Primò, ut quem domestici hostes, Ambitio & Avaritia locum inter vos occuparunt: eum pristinis suis ac legitimis possessoribus, Continentiæ ac Iustitiæ, restituatis: ne vel honorum atq; imperij cupiditate, vel divitiarum scelerata libidine victi captiq; Libertatis fortasse umbram, fructum verò nullum possideatis: Deinde, ut externos hostes vestros, qui ex eodem illo Ambitionis & Avaritiæ loco in Felicitatis ac gloriæ vestræ solium impetum facere conantur: eos, pro fide ac fortitudine vestra, ex validissimo illo Concordiæ propugnaculo, ex quo tam sæpè, tamq; feliciter Reipub. hostes propulsa-
stis: nunc etiam multo acriori animo, & quàm longissimè profligetis. Et quia Hispanico Italia præcipuè civilis inter vos discordiæ architecta est, diligenter etiam atq;
D 4 etiam

etiam caveatis: ne, quod vetus in Italia proverbium est,
Filum, ex Il filo si rompe dal lato piu debole: id re ipsa & facto
equa parte a quibusdam vestrum, magno Reipublicæ malo, confirmetur.
magis de- Illud verò prætermittere non possum, quin vos admoneam:
bile est, eâ- Illud verò prætermittere non possum, quin vos admoneam:
dem faci- ut propter religionis controversiam, nihil inter vos neq; odij
lè rumpi- neque invidiæ esse permittatis: sed suam cuiq; conscientiam
tur, liberam relinquentes, illud vobis planè persuasum habeatis:
Non, mortuo Terracini Episcopo (cui superioribus annis à
Carolo V. & Pontifice Romano id negotij datum erat: ut,
vos eo nomine non nihil commotos, ad acrius aliquod inte-
stinum bellum inflammaret) idcirco mortuos esse omnes spe-
culatores atq; infidiatores Reipub. vestræ. Fuit enim nuper
apud vos, atq; utinam ne fuisset, Vercellensis ille Episcopus,
multarum Germaniæ calamitatum architectus; & adhuc
hodie sunt alij inter vos, & vivunt familiariter; qui amplis-
simis magnorum Principum Regumq; divitijs, quasi hamo
aliquo, propositis, sibi Rempublicam vestram plus equo de-
vinctam, ac propè ad omnem libidinem ministram facere
conantur. Dicerem etiam illud: ut, quam fortuna vobis
tàm liberaliter obtulit, fœderis vestri ac Reipub. amplifi-
candæ tàm præclaram & justam occasionem: ne omnino
contemneretis. Sed cum ea res vestræ sapientiæ, vestræ
prudentiæ sit, non meij consilij: hoc tantum breviter & li-
berè dicam, quod Cato jam olim im Romanis suis, & ho-
die multi boni viri in vobis exoptant: ut ad eam delibera-
tionem animum liberum, neque ambitioni, nec libidini
obnoxium

obnoxium adferatis: sed, citra cujusquam respectum, quod ad gloriam Dei, ad defensionem innocentiae, atq; ad Reipub. vestrae salutem conducatur: id concordibus animis & sententijs, Concordes ipsi atq; unanimes, statuatis. Neq; enim in omnibus actionibus vestris plus refert; quam gratissima omnibus, dignissima vobis, & cumprimis necessaria, Concordia vestra: cujus in omni re tam eximia tamq; in victa vis est: ut ea in sacrosancto fœdere Helvetico (quo majores vestri non modò se, fortunasq; suas: verùm etiam vos omnes & singulos perpetuo juramento obligarunt) in violatè conseruata: nulla vestri pars, quàm altera tutior esse, nulla sine alia neq; cadere, nec stare possit. Sed finem dicendi faciam: ne, quam de sapientia & virtute vestra spem optimam concepi: eam de Concordia inter vos ancipitem habere videar: quam, profectò, Concordiam, si rectè instauratam, si arctissimè compræhensam, si animis ac sensibus vestris penitus impressam, fideliter retinebitis: certissimis signis auguror: perpetuam fore libertatem, tranquillitatem, lucem Reipublicæ vestrae.

FINIS.

St 84/80

17 Bl.

A-C¹⁻⁴, D⁵ (ausl. ltr)

80

1 Holenauer

2 ADB

3 Fächer

Kl. 4°/512